HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

בת לוי מן המעשר בת כהן מן התרומה ואין יורשין של זה ויורשין של זה יורשים כתובתה ואם מתו אחיו של זה ואחיו של זה חולצין ולא מייבמין א)[א]שינה שמו ושמה שם עירו ושם עירה תצא מזה ומזה וכל הדרכים האלו בה [ב]כל עריות שאמרו צרותיהן מותרות הלכו הצרות האלו ונישאו ונמצאו אלו איילונית תצא מזה ומזה וכל הדרכים האלו בה [ג]הכונס את יבמתו והלכה צרתה ונישאת לאחר ונמצאת זו [ד]שהיתה איילונית תצא מזה ומזה וכל הדרכים האלו בה [ה]כתב [ו]סופר גט לאיש ושובר לאשה וטעה ונתן גט לאשה ושובר לאיש ונתנו זה לזה ולאחר זמן הרי הגט יוצא מיד האיש ושובר מיד האשה תצא מזה ומזה וכל הדרכים האלו בה רבי [ז]אלעזר אומר [ב]אם לאלתר יצא אין זה גט אם לאחר זמן יצא הרי זה גט לא כל הימנו מן הראשון לאבד זכותו של שני:

גמ' מאי מלכות שאינה הוגנת מלכות [ח]הרומיים ואמאי קרי לה מלכות שאינה הוגנת משום דאין להם לא כתב ולא לשון אמר עולא מפני מה תקינו מלכות בגיטין [ג]משום שלום מלכות ומשום שלום מלכות תצא והולד ממזר אין ר"מ לטעמיה [ט]דא"ר המנונא משמיה דעולא אומר היה ר"מ כל המשנה ממטבע שטבעו חכמים בגיטין [י]הולד ממזר: לשום מלכות יון: וצריכא דאי אשמועינן מלכות שאינה הוגנת משום דמליכא אבל מלכות מדי ומלכות יון מאי דהוה הוה ואי אשמעי' מלכות מדי ומלכות יון משום דמלכותא הוו אבל בנין הבית מאי דהוה הוה ואי אשמעינן בנין הבית דאמרי קמדכרי שבחייהו אבל חורבן הבית דצערא הוא אימא לא צריכא: [ד]היה במזרח וכתב במערב: מאן אילימא בעל היינו שינה שמו ושמה שם עירו ושם עירה [ה]אלא [יא]לאו סופר [יב]כדאמר להו רב לספריה וכן אמר להו רב הונא לספריה [ו]כי יתביתו בשילי כתובו בשילי ואע"ג דמימסרן לכו מילי בהיני וכי יתביתו בהיני כתובו בהיני ואע"ג דמימסרן לכו מילי בשילי אמר רב יהודה אמר [יג]שמואל

זו

בת לוי מן המעשר. קנסא הוא כדמפרש התם (יבמות לא.): **מן התרומה.** כדאמרי' בסוטה (דף כח.) מונטמאה ונטמאה ג"פ יד) אחד לבעל ואחד לבועל ואחד לתרומה: **ואין יורשין של זה.** בניס שהיו לה ממנו: **יורשין כתובתה.** ביבמות (דף לא.) פרכינן כתובה מאי עבידתה הא קתני אין לה כתובה ומשני כתובת בנין דיכרין שתקנו חכמים שירשו בניה יותר על חולקיהון דעם אחוהון כשמתה בחיי בעלה ואע"פ שבעלה יורשה הכא לא שקלי דקנסא קנסו: **אחיו.** של שני חולץ מדרבנן כדפירשנו גבי גט שמא יאמרו גירש זה ונשא זה ואחיו של ראשון צריך לחלוץ מן התורה: **ולא מייבמין.** משום קנסא: **שינה שמו ושמה.** בגט: **וכל הדרכים.** המפורשים למעלה במשנתינו: **כל עריות שאמרו צרותיהן מותרות.** חמש עשרה עריות שאמרו חכמים טו) שצרותיהן מותרות לינשא לשוק בלא חליצה כשמתו בעליהן בלא בנים: **הלכו הצרות.** של עריות: **ונישאו.** לשוק: **ונמצאו.** העריות איילונית ואיגלאי מילתא שהיו קדושי המת בטעות ונמצאו שלא היו אלו צרותיהן ולא פטרום העריות האלו מן החליצה: **תצא מזה.** מבעל שנישאת לו: **ומזה.** מן היבם: **וכל הדרכים האלו בה.** וביבמות (דף נב.) מוקמינן לה כר"ע דאמר טז) יש ממזר מחייבי לאוין: **והלכה צרתה ונישאת לאחר.** יז) וקיי"ל ביאת האחת פוטרת צרתה: **ונמצאת.** זו שנתייבמה: **איילונית.** ואין לה יבומים שהרי לא אשת המת היתה ונמצא שלא נפטרה צרתה ונישאת לשוק בלא חליצה: **תצא מזה ומזה.** מבעל זה ומיבמה הראשון: **כתב סופר.** אחד גט לאיש לגרש בו אשתו: **ושובר.** לאשתו שתמסור לבעל כשיפרע לה כתובתה וטעה הסופר כשמסר להן השטרות ונתן גט לאשה ושובר לאיש והם מסרו זה לזה והלכה זו ונישאת כסבורה שזה גט שמסר לה בעלה וזה סבור שמסרה לו אשתו שובר: **יוצא מתחת ידי האיש.** שמוציאו לפנינו להראות שוברו והרי הוא גט: **אם לאלתר.** בגמ' יח) מפרש: **לא כל הימנו.** אין הכל כדבריו להאמינו: **לאבד זכותו של שני.** שנשאה דאמרי' קנוניא היא ביניהם והחליפו השטרות לאחר שניסת: **גמ' שאין להם לא כתב ולא לשון.** אלא משל אומה אחרת יט): **משום שלום מלכות.** שיהא לנו שלום עמהם שיאמרו חשובים אנו בעיניהם שכותבים שטרותיהם בשמינו: **יוציא והולד ממזר.** בתמיה: **ר"מ לטעמיה.** סתם משנה ולקמן כ) נמי אמרינן זו דברי ר"מ: **משום דמליכא.** עכשיו היא מולכת לפיכך יתקנא בה המלך של מלכות זו ויקפיד עמנו: **מאי דהוה הוה.** כבר עברו ואבדה קנאתם שאין מתקנא בהן דהא דקתני מתני' לשום מלכות מדי ויון שמונה למנין שהתחילה מדי למלוך בימי דריוש או למנין שהתחילה יון למלוך: **דאיכא שם מלכות.** הלכך חיישינן דלמא קפיד המלך הזה: **כי יתביתו בהיני.** לכתוב שטר: **כתבו.** בתוכו שבהיני נכתב ואף על גב דמימסרן כו':

זו

שינה שמו ושמה כו'. לא שינה ממש [א] כדאמר יא) בפ"ב (דף כ) וכן שם עירו ושם עירה לא ששינה ממש אלא שיש לאותה העיר שני שמות בשני מקומות [ב]: **ושם** עירו ושם עירה. אומר ר' יצחק דהיינו דווקא עיר שדרין בה אבל עיר שנולד בה אפי' שינה כשר כיון שא"צ לכותבו כלל שהקדמונים שהרגילו לכותבו משום שאם יארע שיש שם יוסף בן שמעון אחר יהיה בו סימן ע"י מקום לידה ותדע כי כמה פעמים כותבים מקום הלידה על פי הבעל או האשה ואם שינה פסול לא היה נכון לכותבו אלא ע"פ עדים ולא דמי לאשתמודעינהו דאפי' מפי קרוב או אשה נאמן בהחולץ (יבמות דף לט:) דשם קל הדבר לברר ועביד לאיגלויי טובא ועוד דאשתמודעינהו צריכין להעיד כדי שלא תתעגן אבל כאן מה לנו לתקן לכתוב מקום הלידה בחנם כיון שע"י כך יכול לבא לידי פסול אם ישנה אלא ודאי אפי' שינה כשר ור"ת הביא ראיה שאין שטר נפסל כשנשתנה בו דבר שאין צריך מדאמר בפ"ב דכתובות (דף כד:) דאין מעלין משטרות ליוחסין [ג] דלאו אכולה מילתא קא מסהדי אלא אמנה שבשטר ולא על מה שכתוב שהוא כהן [ד] אלמא אפילו אינו כהן השטר כשר וסברא הוא דעדים לא קיימי אלא על עיקר מעשה ומעשה באחד ששינה בגט מקום לידתו והכשירו ר"י והרבה פעמים כשלא היה להם ברור מקום הלידה הי' אומר אל תכתבוהו כלל ומקום עמידה [ה] נמי א"צ לכתוב דהא כל גיטין הבאים ממדינת הים אין כותבין מקום עמידת האשה [ו] כב) ולהכי לא מוקי ליה [ז] בבעל ובשינה מקום עמידתו כדמוקי אסופר משום דפשיטא דאין צריך לכתוב מקום עמידתו: **מפני** מה תקנו מלכות בגיטין. וא"ת והא אמרינן בפ"ק דמסכת ע"ז (דף י.) ובגולה אין מונין אלא למלכות יון בלבד אלמא לא חיישינן לשלום מלכות ואור"י דדוקא בגיטין יש לחוש לשלום מלכות שמקפידין לפי שהוא דבר גדול [ח] שמפרידין איש מאשתו [ט] כג): **כי** יתביתו בהיני כו'. ואור"י דאלו שתי מקומות סמוכין הן זה לזה כדאמרינן בפ"ג דביצה (דף כה:) רב הונא הוו מכתפי לי' [י] משילי להיני ומהיני לשילי משמע דקרובות הן זו לזו [יא] ולרבותא נקטינהו כד) הני דאע"פ שאין דומה כל כך לשיקרא כיון שיכול לבא מזה לזה ביום אחד יש להחמיר ואור"י דאע"ג דבגט פסלינן היה במזרח וכתב במערב כה) וה"ה עדים שלא יחתמו [יב] מ"מ בשאר שטרות אם כתב שילי בהיני כשר כדאמרי' באחד דיני ממונות (סנהדרין לב.) שטר שכתבו באחד בניסן בשמיטה ובאו עדים ואמרו בא' בניסן עמנו הייתם כשר דחיישינן שמא איחרוהו [יג] וכתבוהו [יד] אלמא אע"פ שלא היה בעיר ביום הכתוב בשטר כשר מ"מ אור"י שאין עושין יפה אותם שרגילים לכתוב כתובה בעיר אחרת שאין מקום החופה [טו] אע"פ שלא יהיה הסופר שם ביום החופה דלכתחילה צריך ליזהר אף בשאר שטרות כדאמר ליה רב לספריה כי יתביתו בהיני [טז] וכו' אך קשה לר"י דבפ' גט פשוט (ב"ב דף קס.) משמע דגיטין מאוחרין כשרים דאמר גט מקושר שעדיו מתוכו כשר לפי שיכול לעשותו פשוט דלא הוה מאוחר דמקושר מלך שנה מונין לו שנים (שם קסד:) [יז] וביבמות נמי בפרק ר"ג (דף נב.) אמר לכשאכנסנה אגרשנה ה"ז גט אע"פ שכתב מן האירוסין זמן של אחר נישואין א"כ אמאי פסלינן הכא היה במזרח וכתב במערב והלא אם ירצו שלא היה סופר בעיר ביום כתיבת הגט יאמרו שאחרוהו וכתבוהו ודוחק הוא לומר דגט מאוחר לעולם פסול והיא דמקושר שכתב עדיו מתוכו לא איירי בגט אשה אלא מיירי בשטר והיא דכשאכנסנה אגרשנה שכתבו בו ביום של נישואין קודם הנישואין דלא משתמיט בשום מקום שיהא גט מאוחר פסול וי"ל שמא גט מאוחר אינו כשר אם לא יהיו לבסוף באותה העיר ביום שכתוב בגט הסופר והעדים ועוד י"ל דגט מאוחר ודאי כשר טפי שכתוב מקום שעומד בשעת כתיבה אע"פ כו) שכשיבא הזמן הכתוב בו לא יעמדו שם הסופר והעדים יתלו שאיחרוהו וכתבוהו אבל היה במזרח וכתב במערב שאינו כותב מקום שעומד באותה שעה פסול משום מיחזי כשיקרא ועוד כי פעמים נודע שלא איחרוהו ויסברו העולם שהקדימוהו:

זו

מסורת הש"ס

א) [יבמות לא:], ב) שם, ג) שם, ד) בדפו"ר שהי' וצ"ל שהיא, ה) שם, ו) [עי' תוס' ע"ב ד"ה כתב], ז) [בסדר המשנה וברי"ף ורמב"ם איתא אליעזר], ח) בדפו"ר מלכות הרשעה, ט) לעיל ה: [ב"מ נה:], י) [לעיל ה: וב"מ נה: איתא יוציא והולד ממזר, ורש"י לעיל ה: איתא יוצא מי שנשאה בגט זה.], יא) [תיבת לאו מסולל הבנה ויתכן הגירסא דאי' ברא"ש אלא אסופר כדאמר להו רב וכו' ובתוס' יבמות לא: ד"ה היה וכו' העתיקו אלא סופר], יב) ב"ב קעב. יבמות קטז., יג) בכת"י איתא: אמר רב וכ"ה בתוס' לקמן ע"ב לחד גירסא, יד) [במדבר ה], טו) [יבמות ב.], טז) [ביבמות מט.], יז) בדפו"ר דקי"ל. והוא ביבמות מג:, יח) [ע"ב], יט) בדפו"ר נוסף: והיינו דכתיב בזוי אתה מאוד. והוא פסוק בעובדיה א', כ) [ע"ב], כא) [צ"ל בפרק רביעי לד:. ליתא התם בגמ' אלא בתוס' ד"ה והוא דאיתחזיק, ועי' בהגהות וחידושים כאן.], כב) מכאן עד סוף הדיבור ליתא בדפו"ר אמנם הר"ן מביא כעין לשון תוס' בשם ר"א טוך ז"ל, כג) [עי' תוס' יבמות לא: ד"ה מלכות וכו' כתבו דבר זה בשם ר"ת], כד) בדפו"ר הכא, כה) עי' בהרא"ש, כו) במהר"ם שי"ף מגיה, כתיבה דלא מיחזי כשיקרא אע"פ,

מוסף רש"י

מובא בעמוד קודם

מוסף תוספות

א. דא"כ הוה ליה למינקט לא כתבו כלל דפסול לר"מ, דמתניתין ר"מ כדאמרינן, והוה רבותא טפי, אלא שינה שמו היינו שכתב שם דגליל ביהודה. תוס' לעיל כא. ד"ה הא. כגון שיש לו ב' שמות אחד ביהודה ואחד בגליל והיה ביהודה וכתב שם של גליל. תוס' יבמות לא ע"ב ד"ה ת"ש שינה. ב. קורין אותה ביהודה בשם אחד ובגליל בשם אחר וכתב לגרש את אשתו שביהודה בשם שבגליל בלבד. שיט"ק. ג. אם היה כתוב בן איש פלוני כהן. הרא"ש שם. ד. [כיון] דאין צריך לכותבו. הרא"ש שם. ה. [של] הבעל והאשה ביום הכתיבה. הרא"ש שם. ו. [ד]מי יודע באיזה מקום עומדת האשה וה"ה באיש נמי. הרא"ש שם. ז. היה במזרח וכתב במערב (לקמן בגמרא). רא"ש. ח. בעיניהם. תוס' יבמות לא ע"ב ד"ה מלכות. ט. וחשיב משאר שטרות. תוס' ר"ה כ. י. בשבתא דריגלא. תוס' יבמות קטז ע"א ד"ה אע"ג. יא. ואין תחום שבת ביניהן. רש"י ביצה כה ע"ב. יב. [ד]האי דקאמר אלא אסופר לאו דוקא, אלא משום חששת העדים, דצריך לכתוב בשטר שם העיר שהעדים חותמין בו אפילו נכתב בעיר אחרת, שלא יאמרו לעדים עמנו הייתם באותו היום במקום אחר. הרא"ש בסימן ט, ועי' מהר"ם שי"ף. יג. מלכתוב עד אחד בניסן. תוס' סנהדרין לב ע"א ד"ה חיישינן. יד. במקום שאומרים המזימין. תוס' סנהדרין שם, בשם רש"י. וע"ע בר"ן על הרי"ף כאן. טו. ושולחה לחתן לעיר אחרת שהוא מקום חופה וכותבין שם עיר החופה ששם חותמין. תוס' יבמות לא: ד"ה היה במזרח. טז. אמנם בתוס' יבמות שם, וכן בתוס' ישנים שם כתבו דאף לכתחילה נוהגים כן בכתובות, ע"ש עוד. יז. ועכשיו ימנו מזמן הכתוב בו כדין פשוט, שלא ידעו דתחילתו מקושר היה. תוס' לעיל יז ע"א ד"ה ריש לקיש.

עין משפט נר מצוה

מ א מיי' פ"ג מהלכות גירושין הלכה יד ופ"י הלכה ד סמג עשין נ טוש"ע אה"ע סימן קכט סעיף יג וסי' קנ סעי' א:

מא ב מיי' שם פ"י הל' יא סמג שם טוש"ע אה"ע סימן קנא:

מב ג מיי' שם פ"א הלכה כז סמג שם טור אה"ע סימן קכ:

מג ד ה מיי' שם פ"א הלכה כה סמג שם טוש"ע אה"ע סימן קכח סעיף א:

מד ו מיי' שם ופכ"ג מהלכות מלוה הל' ו סמג שם (וסימן לד) טוש"ע אה"ע סימן קכז סעיף ו וטוש"ע ח"מ סימן מג סעיף כ:

פסקי רי"ד

שאין להם לא כתב ולא לשון. או שכתבו לשם מלכות מדי או יון או שמנה לחרבן הבית או לבנינו ולא הזכירו בו שנת המלך המולך בבבל הוא פסול: אמר עולא מפני מה תקנו מלכות בגיטין משום שלום מלכות פי' שיאמרו כל כך חשובין אנו בעיניהם שכותבין זמן שטרותיהן על שמינו: ומשום שלום מלכות תצא והולד ממזר אין ר"מ לטעמיה דאמר רב המנונא משמיה דעולא אומר היה ר"מ כל המשנה ממטבע שטבעו חכמים בגיטין הולד ממזר. גרסי' בפ"ק דע"ז אמר ליה רב נחמן בגולה אין מונין אלא למלכי יון הוא סבר דחויי קא מדחי ליה נפק דק ואשכח דתניא בגולה לא מונין אלא למלכי יון ומהכא מוכח דלא קפדינן [בשטרות] בשלום מלכות ואף בגיטין נמי היו מונין למלכי יון ואע"ג דתנן כתב לשם מלכות שאינה הוגנת וכו' עד תצא מזה ומזה וכל הדרכים האלו בה ואפי' רבנן דפליגי עליה דר' מאיר ואמרי הולד כשר מודו דתצא כדאמרינן לקמן בפ' המגרש (דף פו.) אפ"ה נהגו לכתוב למלכות יון ולא חיישינן לשלום מלכות משום דחזו דלא הוו קפדי עלייהו ואין לומר דוקא לשטרות קאמר ולא לגיטין דכל טעמא דמילתא אינו אלא משום שלום מלכות ואם לא חשו בשטרות לא יחושו בגיטין אלא ודאי כל גט נהגו לכתוב למלכי יון וכיון דבמנהגא תליא מילתא לא חיישינן למתני' וגם מה שאנו נוהגין למנות לבריאת העולם בין לגיטין בין לשטרות כשר הוא ואין לחוש לשלום מלכות: היה במזרח וכתב במערב וכו'. מאן אילימא בעל היינו שינה שמו ושמה שם עירו ושם עירה אלא לאו סופר וכדאמר להו רב לספריה כי יתביתו בשילה כתביתו בשילה ואע"ג דמסירי לכו מילי בהינו וכי יתביתו בהינו כתביתו בהינו ואע"ג דמסירי לכו מילי בשילה פי' אם נמסר להם לכתוב גט לאשה בהינו באחד בניסן ואחרו לכתבו עד שבאו לשילה בעשרה בניסן שהן צריכין לכתוב הזמן בעשרה בניסן שאם יכתבו בא' בניסן הוה ליה נכתב ביום ונחתם בלילה דפסול וצריך להשוות זמן כתיבתו עם חתימתו והלכך כותבין בעשרה בניסן בזמן שכותבין אותו והלכך הן צריכין לכתוב שבשילה נכתב הגט שהרי בעשרה בניסן בשילה הן עומדין ואע"פ שהדברים נמסרו להן בהינו אין כותבין אלא בשילה מפני שבזמן הכתוב בגט בשילה היו עומדים ואם שינו וכתבו שבהינו נכתב הוא פסול שלמה כותבין המקום בגטין או בשטרות כדי שתראה עדות שאתה יכול להזימה שההזמה היא תלויה בזמן ובמקום כדתנן בסנהדרין (מ.) באיזה יום ובאיזה שעה באיזה מקום ואם יבא להזימן יאמרו להם והלא ביום פלוני עמנו הייתם במקום פלוני נמצא שעיקר ההזמה היא תלויה במקום ובזמן והלכך אם שינו המקום פסול הוא דהויא לה עדות שאי אתה יכול להזימה וכל עדות שאי אתה יכול להזימה קי"ל דלא שמה עדות: [מתני'] תצא מזה ומזה. פי' אם נשאת בגט זה תצא מן השני מפני שנשאת בגט פסול ואע"פ שחוזר הראשון ונותן לה גט כשר אסורה היא לו מפני שנבעלה לו באיסור וכאשת איש המזנה תחת בעלה דיינינן לה שאסורה לבעל ואסורה לבועל ולראשון נמי אסורה לחזור מפני שזנתה תחתיו וצריכה גט מזה ומזה מן הראשון צריכה גט שהרי הראשון היה פסול ומן השני צריכה גט לא מיבעיא בשלום מלכות או היה במזרח וכתב במערב שפסולין מדרבנן וכשרין הן מדאורייתא ותפסו בה קדושי שני שהיא צריכה גט ממנו אלא אפילו בשינה שמו ושמה שהוא פסול מדאורייתא והיא אשת איש ולא תפסי בה קדושי [שני] צריכה גט ממנו שמא יאמרו העולם גירשה הראשון בגט כשר ומש"ה נשאה השני ועכשיו אשת איש יצאה בלא גט הלכך משום גזרה זו אצרכוה גט מן השני כדאמרן בהאשה רבה (יבמות פח:) אין לה כתובה וכו' דמאי טעמא תקינו רבנן כתובה כדי שלא תהא קלה בעיניו להוציאה הא תהא קלה וקלה: ולא פירות ולא מזונות ולא בלאות. מ"ט תנאי כתובה ככתובה: ולא פירות. פי' דין פירות שתקנו לאשה פדייה מן השביה תחת נכסי מלוג לא אית לה כלום: ולא מזונות אפילו לוותה ואכלה אינו משלם לה: ולא בלאות אפילו בלאותיה שהם בעין מנכסי נדונייתה קנסוה חכמים להפסידם מפני שנשאת בגט זה ולא הראתו לחכמים ואם נטלה מזה ומזה תחזיר ולא אמרינן מאי דתפס תפס והולד ממזר מזה ומזה מן השני הוי ממזר מדאורייתא היכא דהגט הוא פסול מדאורייתא כגון שינה שמו ושמה ובשלום מלכות והיה במזרח וכתב במערב שהוא פסול מדרבנן הוי ממזר מדרבנן ואסור בממזרת ואינו לוקח לו כשרה שהוא ממזר מדרבנן ולא ממזרת דמדאורייתא הוי כשר אלא לוקח גיורת דקהל גרים לא אקרי קהל וכן אם החזיר לה הראשון הוי ממזר מדרבנן לא זה וזה מטמאין לה דאמר מר מטמא הוא לאשתו כשרה ואינו מטמא לאשתו פסולה ואפילו בגט פסול מדרבנן דמדאורייתא חזיא ליה ואמרינן לה יטמא מצוה ב"ד עוקרין דברי תורה בשב ואל תעשה: ולא זה וזה זכאין במציאתה מ"ט אמרו חכמים מציאת אשה לבעלה משום איבה הא תהוי לה איבה. ולא במעשה ידיה דמאי טעמא אמור רבנן מעשה ידיה לבעלה משום דקאכלה מזוני הכא כיון דמזוני לית לה מעשה ידיה לאו דידיה הוי: ולא בהפרת נדריה. טעמא מאי אמור רבנן בעל מיפר כדי שלא תתגנה על בעלה הכא תתגנה ותתגנה